

# **Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei**

**Hollósi Hajnalka Zsuzsanna**

**A magyar kisebbségi felsőoktatás egy példája**

**A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémeti  
Kihelyezett Tagozata**

Témavezető: Fényes Zsuzsanna Hajnalka PhD habil.



**DEBRECENI EGYETEM**

**Humán Tudományok Doktori Iskola**

Debrecen  
2011

Debreceni Egyetem  
Humán Tudományok Doktori Iskola  
A nevelés és művelődés társadalmi-történeti összefüggései  
doktori program

**A magyar kisebbségi felsőoktatás egy példája**

**A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémeti  
Kihelyezett Tagozata**

Témavezető:  
Fényes Zsuzsanna Hajnalka  
PhD habil.

Készítette:  
Hollósi Hajnalka Zsuzsanna

Debrecen  
2011

## I. CÉLKITŰZÉS, A TÉMA KÖRÜLHATÁROLÁSA

### - A vizsgálat alapgondolatai –

Az utóbbi évtizedek egyik kiemelkedő fontosságú oktatáspolitikai kutatási témája a különböző nemzeti kisebbségek oktatásának helyzete határainkon innen és túl. A „kisebbségi oktatás” jelentése az 1990-es évektől Magyarországon is megváltozott. A rendszerváltást (1989/1990) megelőzően két dolgot jelentett. Egyrészt azoknak az oktatását, akik magyar nemzetiségüként élnek a szomszédos országokban, másrészt pedig azokét, akik Magyarországon élnek, de a magyartól eltérő a nemzetiségük (vö. Kozma 2005). Ma már azok oktatását is jelenti, akik a többséggel szemben bármilyen téren kisebbséget alkotnak. Ezért érdemes pontosítanunk a „kisebbségi oktatás” jelentését. Úgy közelíthetjük meg a legpontosabban a fogalmat, ha a kisebbségekre irányuló oktatás helyett a kisebbségek által szervezett oktatást értjük alatta (Kozma 2005), amely sokkal inkább belülről és alulról szerveződik, semmint kívülről és felülről.

Kutatásunk témája a Románia területén található, jelentős (40%) magyar nemzetiségű lakossággal rendelkező város, Szatmárnémeti magyar nyelvű felsőoktatásának létrejötte, működése az 1998/1999-es tanévtől kezdődően a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat keretében. Az intézményben a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem<sup>1</sup> kihelyezett képzése folyik, ahol tanító és közigazgatási szakon tanulhatnak a hallgatók.

Célunk volt vizsgálni a szatmárnémeti magyar nyelvű felsőoktatás létrehozásának motivációit, körülményeit; az intézmény működésének lehetőségeit és korlátait; jövőbeli perspektíváit. Vizsgálatunk tárgya volt továbbá, hogy honnan indult – hová tart a szatmárnémeti magyar nyelvű felsőoktatás? Miért éppen a tanítóképzés és a közigazgatási szak indult? Miért kihelyezett tagozat és nem önálló intézmény? Van-e magyarországi kapcsolata az intézménynek? A 2005-ben bevezetett „bolognai modell” milyen változásokat hozott a főiskola életében? Változtak-e az elképzelések az intézményben a képzés tekintetében az Európai Unióhoz való csatlakozást (2007) követően?

Kutatásunk során választ szerettünk volna kapni arra is, hogy egy kisebbségi csoport, mint a magyarság Romániában, milyen mértékben tudja megőrizni nemzeti – kulturális –

---

<sup>1</sup> A továbbiakban BBTE.

lokális–vallási identitását egy többségében románok lakta országban, ahol a közelmúltig (1989) erős elrománosító, homogenizáló tendencia érvényesült az oktatás területén éppúgy, mint az élet más területein. Ezért vizsgáltuk az intézmény hallgatóinak ezen identitás típusait is. Választ kerestünk arra a kérdésre is, hogy az itt tanuló magyar nemzetiségű hallgatók a társadalom melyik osztályába tartoznak, és milyen mértékű a különböző tökefajttákkal (kulturális, társadalmi, gazdasági) való ellátottságuk. Továbbá az is érdekelt minket, hogy van-e különbség ezen a téren a tanító és a közigazgatási szakos, illetve a kihelyezett tagozat és az „anyaegyetem” (Kolozsvár) hallgatói között. Kutatásunk részét képezte, hogy mi motiválta a hallgatókat a felsőoktatásba való jelentkezésre, illetve, hogy miért éppen a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatot választották, mint felsőoktatási intézményt.

A Romániában lezajlott rendszerváltást<sup>2</sup> (1989) követően jelentős változások következtek be az oktatás szerkezetében, mind alap- és középfokon, mind a felsőoktatásban. Ezek a változások nem hagyták érintetlenül a kisebbségi oktatást sem (vö. Kozma–Rébay 2006). A Romániában élő kisebbségek közül a magyar kisebbség rendelkezik a legszélesebb és legszervezettebb oktatási rendszerrel. Az 1999-ben elfogadott új oktatási törvény biztosította a felsőoktatásban is az anyanyelven való tanulás jogát, ennek ellenére önálló állami magyar egyetem nem jött létre. A partiumi magyar értelmiség a rendszerváltást követően arra törekedett, hogy kiépítse az anyanyelvi tannyelvű oktatási intézményhálózatot, azonban ezek a kezdeményezések a felsőoktatás terén alatta maradtak a társadalmi elvárásoknak.

A forradalmat követően sorra jelentek meg Romániában a magánalapítású (elsősorban egyházi) intézmények, ahol magyar nyelvű oktatásra is lehetőség nyílt. A magánintézmények mellett új lehetőségként megjelentek az állami finanszírozású magyar nyelvű tagozatokat indító intézmények. Ilyen magyar nyelvű tagozatot is<sup>3</sup> működtető intézmény, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (Kolozsvár) Szatmárnémetibe kihelyezett főiskolája (2005 ősztől egyetem).

A dolgozat elméleti részének első fejezetében a regionalizmus témakörét tekintettük át, kiemelve az általunk vizsgált Partium régió helyzetét. Vizsgáltuk a Partium területi régiót, annak felsőoktatási kapcsolatait, azaz a Partium oktatási régiót. A szakirodalmi feldolgozás második részében a Partium régióban élő magyar nemzeti kisebbség

---

<sup>2</sup> Elfogadott elnevezése a forradalom is.

<sup>3</sup> Mellette a Közigazgatási Karon román tagozat is működik, illetve 2009 szeptemberéig német tagozat is működött.

identitásának szerepével foglalkoztunk. Vizsgáltuk a magyarság nemzeti, lokális, vallási és kulturális identitását, illetve ezek összefüggéseit is. A harmadik fejezetben foglalkoztunk a különböző tőkefajtákkal (kulturális, társadalmi, gazdasági). A tőkefajták többek közt meghatározzák az egyén társadalmi osztályhelyzetét, az pedig befolyással bír a továbbtanulásra, és az egyén intézményválasztására. Az utolsó elméleti fejezetben bemutattunk néhány, a szatmárnémetihez hasonló (elsősorban magyar tannyelvű) kisebbségi felsőoktatási intézményt, rámutatva azok hasonlóságára, illetve különbözőségére.

## **II. AZ ALKALMAZOTT MÓDSZEREK**

### **- A vizsgálat szakaszai, vizsgálati csoport, módszerek és eszközök, hipotézisek –**

#### **II.1. A vizsgálatok (interjúzás, kérdőíves lekérdezés)**

A vizsgálat alapját két különböző időpontban (2005/2006 és 2009) készített interjúzás lekérdezés, és a 2009-ben készített kérdőíves felmérés adta. Az interjúkat Szatmárnémeti magyar nemzeti kisebbségének ún. aktoiraival készítettük, míg a kérdőívek esetében önkitöltős módszert alkalmaztunk a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat és az „anyaegyetem” hallgatói körében.

*Elsőként* 2005/2006-ban az interjúkat készítettük el tíz olyan magyar nemzetiségű személlyel, akik szervesen részt vettek/vesznek az intézmény alapításában, működésében. Közreműködésüknek az volt az oka, hogy fontosnak tartották/tartják a magyar nyelvű felsőoktatás létrehozását és működését a városban. Az interjúzás célja az információgyűjtés (milyen tényezők, momentumok késztették arra az interjúalanyokat, hogy egy magyar nyelvű felsőoktatási intézmény alapításában/működésében részt vegyenek), a vizsgálati probléma pontos meghatározása, a kapott információk alapján a kérdőíves vizsgálat kérdőívének megszerkesztése és a kérdőíves vizsgálat hipotéziseinek a felállítása volt.

Az egyes interjúalanyokat hólabda módszer segítségével kutattuk fel, majd narratív elbeszélés során szereztünk tőlük információkat. Azért tartottuk jónak ezt az interjúfajtát alkalmazni, mert a narratív interjú során az elbeszélő saját, „igazi” történetét mondja el, nem pedig valamilyen fedőtörténetet (László 2005). Erre szükség van, ha valós képet akarunk kapni az intézményről. Kutatásunk célját és módszerét tekintve illeszkedik azoknak a nemzetközi (elsősorban angol) szakirodalomból ismert (pl. Clark 1972)

kutatásoknak a sorába, amelyek oktatási intézmények születésének és átalakulásának körülményeit tárják fel.

*Ezután következett az interjúk megisméltése és a kérdőíves vizsgálat.* A vizsgálat második szakaszában az interjúkat *új szempontokkal* is kiegészítettük (például: A 2005-ben bevezetett „bolognai modell” milyen hatással volt az intézményre?; Van-e változás az intézménynek helyet adó épület tulajdonjogi viszonyában?; Tervezik-e a mesterképzés indítását?), illetve *új interjúalanyokat* is bevontunk a kutatásba, így az előző tíz interjút még újabb tizenkettő követte. A megismélt *vizsgálat célja* az volt, hogy feltárja, milyen *változások* mentek végbe az intézményt illetően az első interjú lekérdezést (2005/2006) követő három évben.

*A kérdőíveket a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat teljes létszámú hallgatósága (178 fő) körében (teljes körű mintavétel), és az „anyaegyetem” magyar nemzetiségű hallgatóinak 50 fős referenciacsoportjában<sup>4</sup> kérdeztük le 2009-ben.* A két intézményből 238 használható és értékelhető kérdőív állt rendelkezésünkre. A kérdőívet az elkészített és feldolgozott interjúk alapján úgy szerkesztettük meg, hogy az általunk megfogalmazott feltevések tekintetében megbízható eredményeket kapjunk.

## **II.2. Hipotézisek**

H1: Az általunk vizsgált Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat esetében a kisebbségi oktatás a kisebbségi politizálás része, sőt annak fontos meghatározója, ami az ún. szimbolikus oktatáspolitikizálás jellemzője, bár egyesek hangsúlyozzák a kisebbségi oktatáspolitikizálás instrumentális jellegét is. Azt feltételeztük, hogy a szakmai szempontok mellett politikai motívumok is szerepet játszottak az intézmény alapításában. Az egyik legfőbb indíttatás a magyar kisebbség önmeghatározása, identitástudatának megőrzése. Azt is feltételeztük, hogy az intézmény alapításában a hivatalosan megnevezett személyek mellett olyan helyi magyar lakosok is részt vettek, akiknek a magyarságtudata a mélyben gyökerezik, akik már korábban is hallatták hangjukat a magyarság érdekérvényesítési megmozdulásain, Őket nevezük vezéregyéniségeknek (vö. Kozma 2005).

H2: Románia 2005-ös csatlakozása az ún. „bolognai modellhez” valószínűleg jelentős változtatásokat követelt meg a román felsőoktatási intézmények részéről, így természetesen a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat számára is nagy kihívást jelentett. Az intézmény életét valószínűleg úgy befolyásolta a „bolognai modellhez” való

---

<sup>4</sup> A Babeş–Bolyai Tudományegyetem (Kolozsvár) magyar nyelvű tagozatának tanító szakos hallgatói körében végeztük a vizsgálatot.

alkalmazkodás, hogy egyfelől stabilizálta a helyzetét, másrészt megfosztotta a legfontosabb hajtóerejétől: a helyi önkormányzat kezdeményezéseitől és támogatásától. Feltételeztük továbbá, hogy a 2007-es európai uniós csatlakozást követően sem csökkent a magyar nemzetiségű hallgatók részvételi aránya az általunk vizsgált intézményben. Valószínűnek tartottuk, hogy nem változott jelentősen a térség magyar kisebbségének az európai egyetemekre való bejutása az uniós csatlakozást követően sem.

H3: Azt feltételeztük a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat magyar nemzetiségű hallgatóival kapcsolatosan, hogy a tanító és a közigazgatási szakon tanulók között eltérést találunk a felsőoktatásba, és a vizsgált intézménybe való jelentkezésük motivációit illetően. Arra alapoztuk ezt a feltevést, hogy a két szakma távol áll egymástól (pedagógusi hivatástudat–bürokrata szakember), ezért a két szakra jelentkezők valószínűleg más–más okok miatt jelentkeztek az adott képzésre. Az okok összefüggenek a hallgatók családjának különböző tökefajtákkal való ellátottságával is.

H4: A kolozsvári kontrollcsoporttal való összehasonlítás eredményeként azt feltételeztük, hogy a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat magyar nemzetiségű hallgatói bizonyos vizsgált kérdések terén eltérő jellemzőket mutatnak a különböző földrajzi–társadalmi környezet, és a térség magyarságának eltérő számtani volta miatt. Azt is gondoltuk, hogy lesznek olyan vizsgálati kérdések, amelyekben a szatmárnémeti és a kolozsvári tanító szakos hallgatók eredményei hasonlóak lesznek, szemben a közigazgatási szakos hallgatókkal. Ennek oka a közös (tanító)szakból, és az ehhez kapcsolódó habitusból ered.

H5: Azt feltételeztük, hogy a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói viszonylag erős nemzeti identitással rendelkeznek, mert vélhetően egy kisebbségben élő népcsoport tagjai azért választanak egy lakóhelyükhöz közeli, anyanyelvükön oktató intézményt, mert fontos számukra az anyanyelv használata, az anyanyelvű diploma, és az is, hogy olyan közegben tanuljanak, amelyben a magyarság jelentős arányban képviselteti magát. A nemzeti identitást elsősorban a nemzeti büszkeséggel, de egy összevont mutatóval is mértük.<sup>5</sup>

H6: A kulturális identitással kapcsolatban feltételeztük, hogy a hallgatók előnyben részesítik a magyar nyelvet mind a hétköznapi életben, mind az oktatás terén, anyanyelvükként tekintenek rá. Feltételezésünk szerint a hallgatók erősen kötődnek szülőhelyükhöz (azaz erős a lokális identitásuk is), ezért választották a közelben található

---

<sup>5</sup> Összevont mutatót öt kérdésre adott válaszok alapján képeztük. A kérdések között szerepelt a nemzeti büszkeség mellett a magyar nyelvű oktatás, és a magyar nyelvű szépirodalom olvasásának fontossága, továbbá az is, hogy hogyan viszonyulnak a Romániából való elköltözéshez, illetve, hogy mit jelent a hallgatóknak az, hogy Szatmárnémetinek magyar nemzetiségű a polgármestere.

Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat képzését. Valószínűnek tartottuk azonban, hogy a diploma megszerzését követően lesznek olyan hallgatók, akik szeretnének Magyarországra költözni.

H7: A hallgatók kulturális tőkével való ellátottságára vonatkozóan azt feltételeztük, hogy a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói és szülei (szaktól függetlenül) kevesebb kulturális tőkével rendelkeznek, mint a kolozsvári hallgatók. Ennek valószínű oka, hogy a magasabban iskolázott szülők gyerekei nagyobb arányban jelentkeznek nagyobb presztízsű (esetünkben a Kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemre) felsőoktatási intézménybe.

H8: Azt gondoltuk, hogy a szatmárnémeti hallgatók kevesebb társadalmi (kapcsolati) tőkével rendelkeznek, mint a kolozsvári hallgatók. Ennek hátterében az állhat, hogy a társadalmi (kapcsolati) tőke is hatással van az oktatási intézmény kiválasztására (pl. az intézményekről való információk mennyisége terén). A szatmárnémeti hallgatók (szaktól függetlenül) valószínűleg azért is választották ezt a kisebb presztízsű intézményt, mert kevesebb gyenge kötésű kapcsolattal rendelkeznek, mint a kolozsvári hallgatók<sup>6</sup>.

H9: A hallgatók (családjának) gazdasági tőkéjét illetően azt gondoltuk, hogy a Szatmárnémetiben tanulók rosszabb anyagi helyzetben vannak, mint a kolozsváriak (ez is közrejátszik abban, hogy a helyi tanulás lehetőségét választották). Emellett a Szatmárnémeti két hallgatói csoport (tanító– és közigazgatási szakos) családjának anyagi helyzete között is valószínűleg különbséget fogunk találni. Ezt a feltevést azokra az általunk készített interjúkra alapoztuk, amelyekből megtudtuk, hogy a közigazgatási szakos hallgatók jelentős része anyagi okok miatt a tanulás mellett dolgozni kényszerül. Az anyagi helyzetet egy szubjektív mutatóval, a társadalmi osztályba való önbesorolással is vizsgáltuk. Ezzel kapcsolatosan azt feltételeztük, hogy a kolozsvári hallgatók magasabb társadalmi osztályba tartozónak tekintik magukat.

---

<sup>6</sup> A gyenge kapcsolatok biztosítják azt az információáramlást, amely lehetővé teszi az egyén számára azokhoz az információkhoz való hozzáférést is, amelyek saját intim szféráján, illetve, saját társadalmi körén kívül esnek.

### III. FŐBB EREDMÉNYEK

#### III.1. Az interjúzás főbb megállapításai

Az általunk készített interjúk túlnyomórészt igazolták az első két hipotézisünket, bár a megkérdezett személyek gyakran különböző véleményüknek adtak hangot.<sup>7</sup> Ennek a véleménykülönbségnek számos oka lehetett, például az, hogy interjúalanyaink a két kar valamelyikéhez erősen kötődnek, ezért eltérőek a vélemények a két kart illetően.

Eredményeink szerint az általunk vizsgált Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat alapítását a magyar kisebbség kezdeményezte, a megvalósításában is nagy szerepet játszott. Az intézmény alapítása tipikus példája a helybeni vezetők és az értelmiség összefogásának. A BBTE úgy van itt jelen, mint legitimáló erő. Azt mondhatjuk, hogy az intézmény alapítása alulról jövő kezdeményezés eredménye. Az alapítás legfontosabb nem hivatalos célja a magyar kisebbség önmeghatározása, identitástudatának megőrzése volt, és az, hogy a magyar nemzetiségű hallgatók az anyanyelvükön tanulhassanak a felsőoktatás szintjén.

Az intézmény alapításában olyan személyek vettek részt, akik már korábban is hallatták hangjukat a magyarság érdekérvényesítési megmozdulásaiban. Az intézmény alapításának kiemelkedő személye a város elismert „jó nevű” magyar gimnáziumának egykori főigazgatója volt. Említést érdemel az a tény is, hogy az intézmény Tanítóképző Kara az első évben (1999) épület híján ennek a gimnáziumnak a pincéjében működött.

Románia felsőoktatásának csatlakozása a „bolognai modellhez” stabilizálta az intézmény helyzetét, ugyanakkor nem vette ki a helyi értelmiség és a városi vezetés kezéből az irányítást. A város önkormányzata továbbra is támogatja az intézményt anyagi és más területeken is. Románia 2007-es uniós csatlakozását követően sem csökkent az intézménybe jelentkező magyar nemzetiségű hallgatók száma. Külföldi, elsősorban magyar felsőoktatási intézményekbe a hallgatók inkább csak a mesterképzés vagy a PhD képzés céljából mennek tanulni, az alapképzést Romániában szerzik meg.

---

<sup>7</sup> Például a közigazgatási karral kapcsolatosan volt, aki azt mondta, hogy azért pont ez a szak indult, mert erre volt helyi szinten igény, egy másik interjúalany szerint azonban nem volt rá szükség, de az „anyaegyetem” mégis így döntött. A tanítóképzőről egyik interjúalanyunk azt mondta, hogy nem túl népszerű, mások szerint viszont szívesen jönnek ide tanulni távolabbról is.

### **III.2. A kérdőíves vizsgálat főbb megállapításai**

*Vizsgáltuk a hallgatók felsőoktatási intézményválasztásában szerepet játszó motivációkat.* Vizsgálati eredményeink alapján a hallgatóknak elsősorban az volt fontos, hogy az intézmény közel van az állandó lakóhelyükhöz, az oktatás nyelve a magyar, és az, hogy állami képzésre járhatnak. Nem jelentős azon szatmárnémeti hallgatók száma, akik csak azért jelentkeztek a felsőoktatásba, mert még nem akartak dolgozni. Az sem nyert igazolást, hogy azért jelentkeztek a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatra, mert csak ide vették fel őket. Nem motiválta jelentősen a hallgatók intézményválasztását, hogy itt magyar nyelven írhatnak szakdolgozatot.

*A magyar nemzeti identitásra vonatkozó hipotéziseink* ellenőrzésekor fény derült arra, hogy a BBTE magyar nemzetiségű hallgatói erős magyar nemzeti identitással rendelkeznek. A nemzeti identitás mérésmetódusaiban Veres (2005) útmutatásit követtük. Mind a szatmárnémeti, mind a kolozsvári hallgatók nagy része nagyon büszke arra, hogy magyar a nemzetisége. A vallásosság (amit a vallásos neveléssel és a vallásosság önbesorolásának típusával mértünk) viszont nem befolyásolta a hallgatókat ezen a téren (a vallásos és a nem vallásos hallgatók nagy része egyaránt nagyon büszke magyar nemzetiségére). Hipotézisünkkel ellentétben a hallgatóknak csak kisebb része tervezi, hogy tanulmányai befejezése után Magyarországon szeretne munkát vállalni. A legtöbb hallgató Romániában maradna. A kolozsvári hallgatók esetében nagyobb ez az arány, mint a szatmárnémeti hallgatóknál. Feltevésünket megcáfolva a hallgatók a magyar nyelvű diplomát nem érzik hátrányosnak a romániai munkavállalás terén. Az identitás összevont mutatója alapján megállapítottuk, hogy a szatmárnémeti tanító szakos hallgatók rendelkeznek a legerősebb nemzeti identitással, és a közigazgatási szakosok pedig a leggyengébbel.

*A hallgatók kulturális identitására* vonatkozóan megállapítottuk, hogy a hallgatók jelentős része a kötelező olvasmányaikon kívül is olvas szépirodalmat, és ezt elsősorban magyar nyelven teszik. A hallgatók lakóhelytől függetlenül a magyar nyelvet tartják az anyanyelvüknek, és szinte kivétel nélkül magyar nyelvű középiskolába jártak. Míg a szatmárnémeti hallgatóknak több mint a fele a magyar nyelvet részesíti előnyben a hétköznapi ügyintézés során (bevásárlás, hivatali ügyintézés stb.), addig a kolozsvári hallgatók mindkét (magyar, román) nyelvet egyaránt használják.

***A hallgatók lokális identitására vonatkozó hipotéziseinket*** illetően megállapítottuk, hogy a hallgatók több mint 78%-a Szatmárnémeti negyven kilométeres vonzáskörzetéből érkezett (a Kolozsváron tanulóknál ez az arány csak 24%). Értelmezésünk szerint tehát a szatmárnémeti hallgatók erősen kötődnek szülőhelyükhöz, ezt bizonyítja intézményválasztásuk, és az is, hogy nem akarnak elköltözni.

***A hallgatók kulturális tőkájére*** vonatkozóan megállapítottuk, hogy a kulturális tőkét meghatározó javak terén összességében a kolozsvári hallgatók állnak jobban. A kolozsvári hallgatók édesapáinak iskolai végzettsége szignifikánsan magasabb a szatmárnémetiekénél. Emellett a kolozsvári hallgatók nagyobb hányada rendelkezik nyelvvizsgával, mint a szatmárnémeti hallgatók. A kulturális javak fogyasztása terén is a kolozsvári hallgatók vannak jobb helyzetben, sokkal gyakrabban járnak moziba, múzeumba, kiállításra és komolyzenei hangversenyre. A hallgatók és a szülők egyaránt rendszeresen olvasnak, itt nem találtunk különbséget az egyes hallgatói csoportok között. Itt tehát a kisebbségi közösségek kulturális tőkemutatóinak kapcsolatáról a szakirodalomban leírt, a fordított Máté–effektus néven elhíresült karakterisztikuma ebben a körben is érvényesül, azaz az alacsonyabb iskolázottság nem jár együtt a könyvolvasás intenzitásának gyengéségével.

***A hallgatók társadalmi tőkáját illetően*** megállapítottuk, hogy a szatmárnémeti és a kolozsvári hallgatók kapcsolati rendszere között nem találtunk szignifikáns eltérést, sem jelenlegi (felsőoktatás), sem középsiskolás korukban, a tanulmányaik előrehaladtával azonban mindegyik csoport esetében bővült a kapcsolataik száma. A kapcsolati tőkével való ellátottságuk mentén tehát nem magyarázhatjuk a hallgatók intézményválasztását.

***A hallgatók gazdasági tőkájének vizsgálata*** során a szatmárnémeti és a kolozsvári hallgatók szülei közt az anyagi javak birtoklása, és az utóbbi tíz év életszínvonala terén hipotézisünkkel szemben nem találtunk különbséget. Megállapíthatjuk, hogy a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói nem azért választották a lakóhelyükhöz közelebb található intézményt, mert anyagilag nem engedhetik meg maguknak a távolabb található „anyaegyetem” (Kolozsvár) képzését, döntésükben más motivációk (pl. lokális kötődés) játszottak szerepet.

***A hallgatók társadalmi osztályhelyzetére (csak szubjektív önbesorolás volt) vonatkozóan*** azt állapítottuk meg, hogy a hallgatói csoportok között nincsen szignifikáns eltérés, a legtöbben a középosztályba, kisebb arányban a munkásosztályba tartoznak. Nem igaz tehát, hogy a Kolozsváron tanulók a felsőbb társadalmi osztályokat képviselnék a Szatmárnémetiben tanulókkal szemben (az önbesorolásuk alapján). A hallgatók

továbbtanulási (a mesterképzésben) terveit sem befolyásolja társadalmi osztályhelyzetük, hasonló (magas) arányban kívánnak továbbtanulni a közép- és a munkásosztályba tartozó hallgatók is. Eredményeink alapján azt mondhatjuk, hogy a hallgatók társadalmi osztályhelyzete nem befolyásolta intézményválasztásukat.

#### **IV. Zárógondolatok**

A Szatmárnémetiben élő magyar kisebbség szempontjából kiemelt jelentősége van a vizsgált intézménynek, mivel az elismert állami egyetem kihelyezett képzése, ahol magyar nyelven is lehetőség van tanulni. A város önkormányzata támogatja (anyagilag is) az intézményt, ebben nem kis szerepe van a magyar nemzetiségű polgármesternek. A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozatra vonatkozó kutatásunk eredményei azt bizonyítják, hogy az intézmény magyar nemzetiségű hallgatói számára nagyon fontos az anyanyelv használata az oktatásban és a hétköznapi életben is. A hallgatók jelentős hányada büszke a magyarságára, bíznak abban, hogy a magyar nyelvű diplomával el tudnak majd helyezkedni Romániában, ezért nem sokan tervezik, hogy Magyarországra költöznek. Véleményünk szerint az intézmény hozzájárul a magyar kisebbség identitásának, nyelvének megőrzéséhez, elősegíti a térség magyar nemzetiségű fiataljainak felsőfokú tanulmányait, ezért jelentősége vitathatatlan.

#### **Hivatkozások a tézisek szövegében:**

1. CLARK, B. R. (1972): The Organizational Saga in Higher Education. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 17, No. 2, 178–184. p.
2. KOZMA TAMÁS (2005): Kisebbségi oktatáskutatás. In uő: *Kisebbségi Oktatás Közép-Európában*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 7–36. p.
3. KOZMA TAMÁS – RÉBAY MAGDOLNA [szerk.] (2006): *Felsőoktatási Akkreditáció Közép-Európában*. Budapest, Felsőoktatási Kutatóintézet, Új Mandátum Könyvkiadó.
4. LÁSZLÓ JÁNOS (2005): *A történetek tudománya. Bevezetés a narratív pszichológiába*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
5. VERES VALÉR (2005): Az erdélyi magyar fiatalok nemzeti identitását meghatározó tényezők. In GÁBOR KÁLMÁN–VERES VALÉR (szerk.): *Perifériáról a centrumba*. Kolozsvár, Max Weber Társadalomkutató Alapítvány, 177–191. p.

## *A szerzőnek az értekezés tárgyában megjelent publikációi*

- 2010** Regionalizmus Partium vonatkozásában. *Új Pedagógiai Szemle* (Regisztrációs száma: 200800117) Megjelenés alatt: terjedelem 15 oldal
- 2010** Magyar nyelvű tanítóképzés Szatmárnémetiben. *Konferencia kötet (NYF)* Megjelenés alatt: terjedelem 10 oldal
- 2010** Magyar nemzetiségű hallgatók a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozaton. *Pedagógiai Műhely* Megjelenés alatt: terjedelem 10 oldal
- 2010** A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói összetétele. In KOZMA TAMÁS – CEGLÉDI TÍMEA (szerk.): *Régió és oktatás: A Partium esete*. Debrecen, 2010, CHERD- Hungary: Center for Higher Education Research and Development - Hungary, 42–52. p.
- 2010** A kisebbségi felsőoktatás kialakulása és perspektívái Szatmárnémetiben. In JUHÁSZ ERIKA (szerk.): *Harmadfokú képzés, felnőttképzés és regionalizmus*. Debrecen, 2010, Center for Higher Education Research and Development. 58–64. p.
- 2009** A Szatmárnémeti felsőoktatás kialakulása és jövőbeli perspektívái. In FIGULA ERIKA – NAGY ÉVA (szerk.): *Tudományos körkép 2007-2008*. Nyíregyháza, 2009, Élmény '94. Bt. 19–37. p.
- 2009** A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat alapítása. In BAJUSZ BERNADETT et al. (szerk.): *Professori Salutem*. Debrecen, 2009, Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete. 145–153. p.
- 2008** Kisebbségi (magyar) felsőoktatás helyzete Szatmárnémetiben, *Új Pedagógiai Szemle* LVIII. évfolyam, 2008. 1. sz. 106–115. p.
- 2008** Der Zustand des (ungarischen) Minderheitshochschulwesens in Szatmárnémeti, *Grotius* (2008. szeptember) 15 oldal Online [www.grotius.hu](http://www.grotius.hu)
- 2008** Magyar nyelvű felsőoktatás helyzete Szatmárnémetiben, *Mester és Tanítvány*, (2008. augusztus) 19. sz. 40–49. p.
- 2007** Kisebbségi oktatáspolitiká, *Napút*, 2007, IX. évf. 4. sz. 12–15. p.

## ***Konferencia előadások***

- 2010** Magyar nemzetiségű hallgatók a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozaton. *A Magyar Tudomány Ünnepe*. Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza, november 9.
- 2010** A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat hallgatói összetétele. *A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban (TERD) Nemzetközi zárókonferencia*. DAB Székház, Debrecen, május 14.
- 2009** Hermeneutikai módszerek a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat tanulmányozásában. *IX. Országos Neveléstudományi Konferencia*, Veszprém, november 19–21.
- 2008** A kisebbségi felsőoktatás kialakulása és perspektívái Szatmárnémetiben. *VIII. Országos Neveléstudományi Konferencia*, Budapest, november 13–15.
- 2008** A kisebbségi (magyar) felsőoktatás kialakulása és perspektívái Szatmárnémetiben. *Harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban (TERD) Nemzetközi konferencia*. DAB Székház, Debrecen, június 24.
- 2007** Magyar nyelvű felsőoktatás Partium területén tekintettel az egyházi fenntartású intézményekre. *Revacern Nemzetközi Konferencia*, Debrecen, DAB Székház, június 8.